

"In den zwarten ram" is de afbeelding van een zwartgeverfd, houten, liggend schaap. Dit voorwerp was oorspronkelijk vastgehecht aan de gevel van een kruidenierderij in de Lange Violettenstraat. (51)

Een ander uithangteken waarop het dier als thema werd toegepast, is nog een der borden in 1913 door René de Cramer voor Oud-Vlaanderen vervaardigd. Het kreeg de benaming "In de kwae Overeenkomste" mee en beeldt een kat uit die aan weerszijden een vechtende haan met de voorpoten vastklemt. De benaming staat in de omlijsting geschilderd.

Lode HOSTE
(*t vervolgt)

NOTEN

- (47) De Potter, F., Het boek der vermaarde uithangborden, Gent, 1861, p. 18-19.
(48) Van Hageland, A., Poëzie en Humor op onze Uithangborden, Brabant, 1960, nr. 2, p. 4.
(49) Destanberg, D., De Gentsche herbergen en hunne uithangborden, Gent, z.d. (1905 ?), p. 11.
(50) Destanberg, D., op.cit., p. 11.
(51) Deze kruidenierszaak komt trouwens voor in de "Wegwijzer van Gent 1870" onder de naam "In den Zwarten Ram", Lange Violettenstraat.

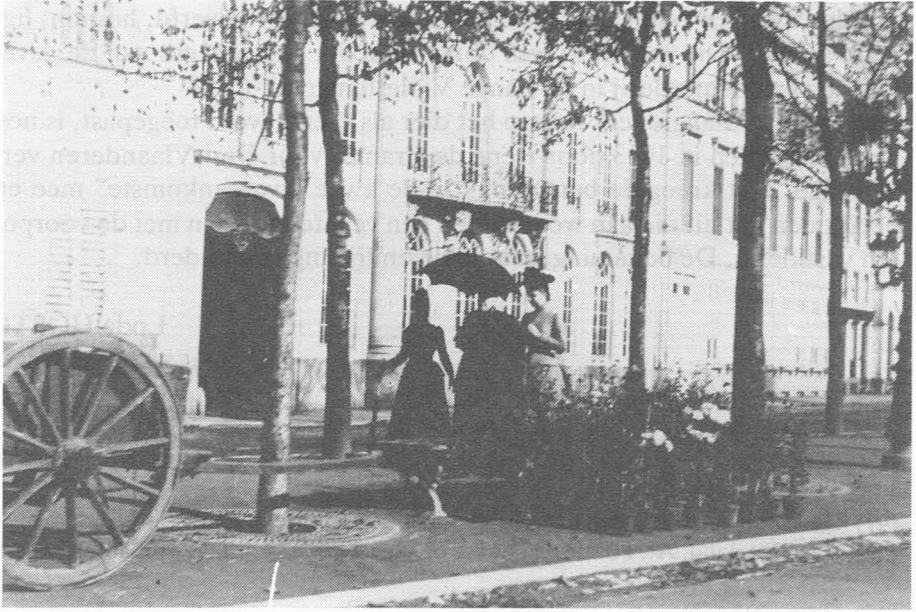
VAN ALLE MARKTEN THUIS

Onderstaand artikel is het eerste in een serie over de Gentse markten.

1. DE KOUTER

In ieder dorp in Vlaanderen bestaat er wel ergens een Kouter. Dit is dan een akkerland dat gewoonlijk hoog ligt, vruchtbaar en gemakkelijk te bewerken is. Hier in Gent ligt de Kouter ook merkkelijk hoger dan het Koophandelsplein.

Het woord Kouter is afkomstig van het Latijn "cultura" dat later evolueerde via Coultre en Couter naar Kouter. Vroeger was dit gewoon een uitgestrekt veld. Ook nog de naburige Nederkouter, Koutersteeg en Veldstraat herinneren ons daaraan. De Kouter werd pas in de 13e eeuw bebouwd. In 1548 had de hoofdgilde der boogschutters van St.-Sebastiaan er zich gevestigd. "Midden op het plein richtten zy hunne gaeipers op en

Wandelende dames voor het Hôtel Falligan of den “Eêlmanclub” alias het “ezelskot”, met bloemenstandje. (Foto : Museum voor Volkskunde - fonds Vanderhaegen).

Bloemenstalletje op de Kouter. (Foto : Museum voor Volkskunde - fonds Vanderhaegen).

stichtten bij de Koutervest een prachtig hof, vol bomen als eene lustige warande met twee dubbele doelen van 200 schreden lang.” (1)

Later werd het Wapenplaats en Napoleon maakte er een Place d’Armes van. J.J. Steyaert beschrijft de Kouter in 1857 als “... een ruime vierhoekige plaats, aen elke zyde met groote en schoone, zelf veel prachtige gebouwen bezet. Deze zyn door een breeden ryweg afgescheiden van het middel- of wandelplein, dat aen de zuidzyde met éene ry boomen is beplant : ’t geen vooral des zomers een zeer fraei gezigt oplevert. Onder derzelve lommer kan de wandelaer, tegen de hitte der zonnestralen beveiligd, zich verlustigen met op - en neêr te wandelen; of nedergezeten op eene der arduinen banken, sedert 1809 tusschen de boomen geplaetst, geniet hy het vermaak de talryke persoonen en rytuigen te zien voorby gaen, die langs den Kouter hunnen weg nemen. Tusschen de arduinen paelkens of stylkens die dit plein omgeven, verheffen zich, op een kleinen afstand van elkander, nette arduinen kolomkens, daer koperen lanteerns op staen, om des avonds den Kouter met gaz te verlichten. Dit alles maekt deze plaats zeer aengenaem, en tot eene geliefde en veel bezochte wandelplaats, zoo voor de inwooners, als voor de vreemdelingen die onze stad bezoeken.

’s Zondags morgens vooral, wanneer hier velerlei soorten van bloemen zyn te koop gesteld, ziet men talryke lieden van alle rang en stand, geslacht en ouderdom, den Kouter bezoeken : hetzy om eenige bloemen te koopen of zich met het gezicht daervan te verlustigen.” (2).

Vroeger was er van ’s zondagsmiddags 12 uur tot 1 uur en op donderdag van 7 tot 8 uur ’s avonds militair concert, wat uiteraard voor een grote toeloop van prachtig uitgedoste toehoorders zorgde die zich in een uitgestrekte kring om de muzikanten plaatsten, terwijl de overigen heen en weer wandelden.

Snijbloemen werden er vroeger niet zo vaak verkocht. Men zag er meer verkopers met zelfgekweekte potplanten die gewoon op de grond uitgesteld stonden. (fig. 1 en 2). De markt had ook niet de omvang zoals we hem nu kennen. Op de Kouter kwam buiten de bloemenverkopers hoofdzakelijk rijk volk, bevalve op woensdagen, wanneer men er ook blauwe kielen en katoenen jurken zag. (3) Het “chique” van de Kouter komt ook tot uiting in het gezegde : “Tante woont op de Kijter”, gezegd van iemand die veel geld verteert of een erfenis te verwachten heeft.

Wat men meestal niet weet is dat er op de Kouter ook nog andere zaken verkocht zijn geworden. In 1660 kwamen de “konijnketersers” of “konijnkutsers”, de opkopers van konijnen er naar de konijnenmarkt. Van 1779 tot omstreeks 1860 was er aardappelmarkt. Een onderbreking greep plaats van 1 juli 1827 tot 1835 wanneer twee maal in de week deze markt op de Walmeire (4) gehouden werd. De aardappelen werden er tentoongesteld in manden van grauwe wissien “pirdemanden” genoemd. Vier “pirdemanden” was gelijk aan 110 kg aardappelen; één “pirdemande” bevatte dus 27,5 kg aardappelen.

De drie dagen van halfvasten hield men er “eene groote peerdenmarkt”. Daarom werd de Kouter vooral door boeren en buitenlui de “Pirdekijter” genoemd.

Van 1864 tot 1890 hield men er de zomermarkt. (5)

In 1905 hield men dagelijks bloemenmarkt. Men verkocht er bloemen, planten, boompjes, struiken en zaai-zaad voor de tuinbouw. De markt begon 's zomers om 5 uur, 's winters om 6 uur en eindigde omstreeks 1 uur 's middags. De vrijdag en de zondag ging deze markt door op de Kouter, de overige dagen op het Laurentplein.

Overigens was de Kouter niet de enige plaats waar bloemen verkocht werden. De zondag voor Pasen en Pinksteren, op O.L.H. Hemelvaart en de dinsdag na Kerstmis had er ook nog een bloemenmarkt plaats op de Brugse Steenweg voor de kerk van St. Jan-Baptist voor “Tjeef-mee-zijn-klakke” van de “Brugse Puurte”. (6)

Vrijwel de interessantste “markt” op de Kouter was de “Oude Vrijstermarkt” zoals De Potter hem betitelt, omdat verliefde paartjes er mekaar ontmoetten. (7)

Dat de Kouter tot de taalverbeelding van onze voorvaderen sprak is in menige sappige Gentse uitdrukking terug te vinden. Van een jong meisje dat zich niet al te best gedroeg zei men dat het “een schuun kind van de Kijter” was. “Iemand rond de Kijter leen” was iemand foppen of bedriegen. Van iemand die gaan wandelen of gaan luierikken is zegt men dat hij “de plancher of 't plankier van de Kijter gaan schuren es”. (8) En nu ben ik ook weg, want ik moet nog “den plafond van de Kijter gaan witten”!

Eddy LEVIS

NOTEN

(1) J.J. Steyaert “Volledige beschrijving van Gent” 1857; blz. 71.

(2) idem; blz. 70, § 29.

(3) Guido Desyn “Gids voor Oud Gent” 1984; blz. 221.

(4) Walmeire of Walmeere :

Was de vroegere naam van het Recolettenplein, thans Koophandelsplein voor het justitiepaleis. Men noemde de plaats Walmeere naar een wal gegraven naast de Frere Mineurs- of Minderbroederskerk waar een watering of gewad was voor de paarden. De Walmeere werd in 1586 gebaggerd en men haalde er 250 karren “Greys ende vulichede” uit. De wal werd opgevuld halverwege de 17de eeuw. (Victor Fris).

(5) Victor Fris zegt in zijn “Oude straatnamen van Gent” niet welke goederen er verhandeld werden. (blz. 232).

(6) Onlangs werd bij de heraanleg van het Bisschop Seghersplein een mooi vast bloemenstalletje voorzien.

- (7) De Potter : "Gent van de oudste tijden tot heden."
(8) Lodewijk Lievevrouw-Coopman : "Gents Woordenboek."

Met dank aan Dhr. Roeland Van De Walle, conservator van het museum voor Volkskunde voor het bereidwillig in bruikleen geven van de foto's uit het fonds Vanderhaegen.

BEESTIGE BEDOENING MET HONDEN-RATTEN-VANGERS

In het voorlaatste decennium van de negentiende eeuw werden in het Gentse een paar wedstrijden ingericht voor rattenvangende honden of *chiens ratiers*.

Zo op 12 oktober 1885 in de zaal *Valentino* op de Kuiperskaai. De wedstrijd stond open voor om het even welk ras. De eigenaar betaalde per proef en deelnemende hond een inleg van tien frank, te verhogen met 50 centiemen per gedode rat. Het aantal ratten waarmee de hond geconfronteerd werd verschilde : dieren van meer dan 10 kg acht, 7 à 10 kg zes, 5 à 7 kg vijf, 4 of 5 kg vier, beneden de 4 kg drie. Bij voldoende inschrijvingen namen dikkerds van meer dan 15 kg het op tegen tien knaagdieren.

De inschrijvingen gebeurden bij de brouwer Karel Rombaut op de Antwerpse Steenweg, 7, te Sint-Amandsberg en dit ten laatste de zaterdagnoon voor de wedstrijd, die de maandagnamiddag om 17u plaatsvond. Ras en gewicht van het dier werden bij de inschrijving genoteerd en een tweede weging gebeurde vóór de hond in de arena kwam. De volgorde van optreden werd uitgeloot onmiddellijk voor de wedstrijd.

De tijd nodig om het toegemeten rattenaantal dood te bijten of alleszins buiten strijd te stellen werd gechronometreerd. Bij betwisting viel de beslissing bij meerderheid van stemmen van de jury en van de eigenaars-deelnemers. Deze jury bestond uit vijf leden : drie van het wedstrijdcomité en twee aangeduid door de eigenaars-deelnemers. Indien twee of meer honden eenzelfde tijd realiseerden, zouden ze het opnieuw tegen elkaar moeten opnemen.

De arena was een afgerasterde verhoogde plankenvloer van 4 op 7 meter. Men mocht de honden op eender welke wijze aanmoedigen, zonder evenwel de afrastering aan te raken. Bij overtreding konden de dieren uitgesloten worden.

Na elke proef werden prijzen uitgereikt. De eerste kreeg $\frac{2}{3}$ van de toegangsgelden en de tweede $\frac{1}{3}$. Beiden ontvingen bovendien een zilveren